

zijn om te werken als excitans, ten einde „den polsslag van dezen tijd”, die door de regeering wel eens te langzaam wordt geteld, te versnellen.

Amsterdam, 4 Mei 1919.

B. PREMSELA.

ZINK IN HET DIERLIJK LICHAAM.

Naar aanleiding van het referaat over de onderzoekingen van DELÉZENNE (*Nederl. Tijdschrift voor Geneesk.*, bldz. 1577) over het voorkomen van zink in het dierlijk lichaam veroorloof ik mij te wijzen op onderzoekingen door dr. J. J. VAN ECK en mij verricht en waarvan het verslag is opgenomen in de *Verslagen en Mededeelingen van de afdeling Wis- en Natuurkunde der Koninklijke Akademie van Wetenschappen*, XXI, 759, 1912 en in het *Pharmaceutisch Weekblad*, 49, 1157, 1912.

In onze mededeeling wezen wij op onderzoekingen van LECHARTIER en BELLAMY, die zink in dierlijke organen en in tarwe, gerst, maïs en witte boonen konden aantoonen. Wij onderzochten de levers van 24 personen van verschillende leeftijd op arsenicum, koper en zink en vonden hoeveelheden zink, dieper K. G. lever verschilden van 17.7 tot 86.8 milligram. Bij het onderzoek van de lever van een nuchter kalf werd per K. G. lever 81.1 milligram zink gevonden.

Leiden, 3 Mei 1919.

L. VAN ITALLIE.

NEOSALVARSAAN EN GRIEP.

Naar aanleiding van de mededeelingen over de behandeling van griep met neosalvarsaan door PREMSELA, BLOEMEN en EISVELD BOSCH, veroorloof ik mij alsnog het navolgende op te merken.

Ik betreur het aan het slot van mijn artikel „de griep en haar bestrijding” in n°. 2 van dit *Tijdschrift*, de mededeeling van ALEXANDER geplaatst te hebben. Achteraf vermoedde ik, dat zij wellicht tot verkeerde gevolgtrekkingen ten opzichte van de therapeutische werking van neosalvarsaan bij griep, aanleiding zou geven. Dit vermoeden is door de mededeeling van BLOEMEN bevestigd. Ik onderschrijf de meening van PREMSELA, dat de opmerking van BLOEMEN niet tegen de *behandeling* der griep, maar tegen het *voorkomen* dezer ziekte gericht is. De feiten door BLOEMEN vermeld, n.l. het optreden van griep met ernstige verwickeling bij luespatiënten, welke 5 tot 33 dagen vóór hun acuut (griep) ziek worden met neosalvarsaan intraveneus behandeld waren, pleiten geenszins tegen de aanwending van dit middel bij de griep.

Alhoewel ik op het oogenblik niet in de gelegenheid ben de literatuur hierop na te slaan, zoo meen ik in verband met de uitwerking, dat het neosalvarsaan na intraveneuse inspuiting spoedig niet meer als zoodanig in de bloedbaan voorhanden blijft. Als onmiddellijke reactie toch zien wij bij het paard aanvankelijk een geringe stijging van de lichaamstemperatuur, waaraan zich, mits een voldoende gift is ingespoen, een zóódanige daling van de koorts aansluit, dat deze zoowel bij normaal verloopende griep, als bij opgetreden beginnende longhyperaemie in eenmaal of op zijn hoogst tweemaal 24 uur geheel verdwenen is.

Bekend is, dat de griep bij den mensch in haar optreden zeer acuut, zelfs peracut is. Dit geldt eveneens voor de z.g.n. besmettelijke borstziekte (griep) van het paard. Geregelde temperatuursopnemingen wezen uit, dat gevallen voorkomen, waarbij binnen 8 uren de normale lichaamstemperatuur tot 41° en 42° steeg. Aan de intraveneuse inspuiting van neosalvarsaan, 5 dagen vóór het optreden van een dergelijke acute besmetting, moet eenigen invloed op het besmettend agens ontzegd worden. BLOEMEN heeft m. i. een prachtgelegenheid laten voorbijgaan, de werking van neosalvarsaan bij de griep van den mensch na te gaan. Ware tot deze inspuiting overgegaan op het oogenblik, dat zich de eerste verschijnselen eener longhyperaemie voordeden, ik ben er vast van overtuigd, dat door hem schitterende uitkomsten zouden zijn verkregen. Bij het paard is mij gebleken, dat, indien de koorts niet daalt op den 4den dag, nadat deze haar hoogtepunt bereikte (hetgeen in den regel binnen tweemaal 24 uur na de besmetting — in 2 sprongen — het geval is), het gevaar voor longverwickeling groot is en met

de inspuiting niet gewacht mag worden. Hoe langer men wacht, des te geringer de kans op welslagen. Breidt zich de congestie over de beide longhelften uit, treedt hepatitis in, dan is het uitgesloten met de neosalvarsaan-inspuiting rechtstreeks gevolg te verkrijgen. Eerst dan antwoordt het besmette lichaam hierop met de nauwkeurigheid eener scheikundige reactie, als deze inspuiting te rechter tijd, zorgvuldig, en in voldoende hoeveelheid plaats vindt. Ik twijfel er niet aan, dat eenmaal het oogenblik zal aanbreken, dat dit algemeen bevestigd wordt, zoowel voor de pandemische griep als voor den endemischen vorm (influenza) dezer ziekte, waarvan zich jaarlijks in voor- en najaar verschillende gevallen voordoen.

Tilburg, 1 Mei 1919.

E. BEMELMANS.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

WEENEN. — **Bevolkingspolitiek in Duitsch-Oostenrijk.** Ook Duitsch-Oostenrijk heeft, behalve door oorlogs- en hongersterfte, ontzaggelijk geleden door het achterwege blijven van geboorten. Het verlies alleen onder dit hoofd loopt naar het half millioen. Dr. KAUF heeft in de Duitsch-Oostenrijksche vereeniging voor bevolkingspolitiek betoogd, dat op vergrooting der gezinnen moet worden aangestuurd door vereffening der verschillen, in maatschappelijk opzicht, tusschen de ongehuwden, de kinderlooze gezinnen en de gezinnen met weinig of veel kinderen, en door verbetering der gelegenheid tot opleiding van de jeugd. Verder moet landverhuizing worden tegengegaan en vestiging van Duitsche gezinnen uit Duitsch-Hongarije worden bevorderd. In de „Kriegspatenschaft”, een vereeniging van personen, die zich als „peet” met de zorg voor kinderen belasten, die onder den oorlogsnood lijdten, heeft dr. MOLL medegedeeld, dat te Weenen, dank zij het werk der vereeniging, de zuigelingensterfte gering is gebleven. De vereeniging heeft voor 30000 kinderen 3 millioen gulden uitgegeven, en bezit nog een reserve van 750000 gulden. Dr. MOLL bepleitte de invoering van een verzekering voor kinderen, waaruit de verzekerde kinderen op hun 14den verjaardag een som zou kunnen worden uitgekeerd, terwijl de bedrijfswinst aan de verzorging van zuigelingen zou kunnen worden dienstbaar gemaakt (*Wien. klin. Wochenschrift*).

NEW-YORK. — **Twée wegen.** *The New-York med. Journ.* is niet tevreden over de huisdokters. Hoevelen hunner inspecteeren de keukens hunner patiënten (zou de Hollandsche huismoeder dit wel toestaan, zij, die zelfs in de wel-opgeruimde huiskamer nog smeekt: dokter, kijkt-u niet om!); hoevelen dringen er op aan, dat schotels, glazen, vorken en lepels worden gesteriliseerd (het staat er!) na het gebruik? Hoe velen geven hun cliënten onderricht in werkelijke zindelijkheid van de handen? Hoe velen wijzen op het gevaar van „de met sputum beladen handpalm?” En als teeken van den lagen stand der persoonlijke gezondheidsleer in Amerika wordt gewezen op de tallooze gevallen van longontsteking, griep, mazelen en bof.

Aan den anderen kant wijst hetzelfde blad op het merkwaardige feit, dat de zigeuners in den Balkan, die zóo vuil zijn, dat de Serviërs hen niet willen toelaten als bewoners hunner dorpen, tijdens de vreeselijke typhus-epidemieën, die gedurende den oorlog Servië hebben geteisterd, gezond zijn gebleven, en dat dit ook in vroegere tijden het geval is geweest. En nu vraagt het blad, of hun onvatbaarheid aan hun smerigheid te danken is. Verondersteld, dat de statistici onder de Zigeuners juiste cijfers hebben verstrekt, is het zeker merkwaardig en zullen er voor ons, willen wij gezond zijn, maar twee wegen overblijven: of soep met sublimaat eten en bier uit gegloeide glazen drinken, of de boterhammen met modder smeren; of bacteriophoob of smerpoes. Wat daartusschen is, moet het afleggen.

PARIJS. — **Het wetsontwerp tegen de tuberculose.** Het wetsontwerp, waarin ter bestrijding der tuberculose de verplichte aangifte van gevallen dezer ziekte wordt voorgeschreven, heeft een onderwerp van bespreking uitgemaakt in de Sociéte